

Kyrklig skrud och prydnad 1956

Under de första veckorna av året 1956 framlade de sakkunniga sitt förslag till restaurering av Uppsala domkyrka. Då jämnt två veckor återstodo av året, publicerades Kungl. Byggnadsstyrelsens förslag till att ett principbeslut skulle fattas av regeringen om domkyrkans yttre och inre restaurering. Det sista var ett nytillskott till debatten. Tidigare hade det i första hand gällt exteriören, som — i varje fall på ritbrädet — grundligt hade behandlats av 1937—40 års kommitté och vidare varit föremål för två pristävlingar, vilkas resultat hade framlagts 1947 och 1950. Året därpå, alltså 1951, tillsattes en ny kommitté, som även skulle utreda förutsättningarna för en antikvarisk restaurering. De tidigare förslagen hade varit rent arkitektoniska. Bakom 1951 års kommitté låg också avlägsnandet av domens zetterwallska cementprakt och de numera nästan herostratiskt ryktbara ”skyddsarbetena”, som i själva verket ingenting annat är än en ombyggnad av hela sydfasadens kleristoriemurar och strävsystem. Det 1956 framlagda förslaget vill icke binda stilutvecklingen vid en viss fas i kyrkans byggnadshistoria utan knyta samman olika skeden till en enhet. Att resultatet icke kan verka övertygande, torde bero på uppgiftens högst intrikata karaktär med utgångspunkt från de givna förutsättningarna samt att det sammanbindande elementet skulle bära vår egen tids prägel, hur den nu kan te sig, då det gäller gotiska domkyrkor. Såsom en kritiker i dagspressen påpekat, måste den slutliga lösningen bli av både arkitektonisk och antikvarisk art.

Det är karakteristiskt, att vår främsta kyrkoarkitektoniska fråga kom att börja och sluta året, ur kyrkokonstens synpunkt sett. Hela året har även i övrigt själva arkitekturen dominerat debatten på kyrkokonstens område. Det är icke längre i första hand fråga om kyrkans utsmyckning eller prydnad, som är brännande, utan frågan om att överhuvud kunna uppföra kyrkor och skapa kyrkorum för nybildade pastorat och för församlingar, där befolkningstillväxten och bebyggelsens utbredning över nya områden skapa problem, som icke kunna lösas utan tillgång till verkliga kyrkorum med möjlighet till regelbundet gudstjänstfirande. Årets uppgifter ha därför gällt såväl församlingskyrkor i egentlig mening som småkyrkor i storförsamlingarnas perifera delar. Teoretiskt ha problemen behandlats i Stockholms Domkapitels principuttalande med anledning av förslagen till kyrkor i Farsta och Skarpnäcks nybildade pastorat och vidare vid konferenser och studiedagar i Uppsala, Sigtuna och Göteborg. Genom bidrag från K. Maj:t bereddes också tre svenska deltagare möjlighet att bevista den stora kyrkobyggnadskonferensen i Karlsruhe i september månad. Vad en svensk besökare i första hand fäste sig vid, var den centralt teologiska uppläggnings av problemen vid de tyska debatterna. Samtidigt kunde man konstatera, hur olika frågeställningarna äro vid en jämförelse mellan Tysklands evangeliska landskyrkor och Svenska kyrkan. I Tyskland går skiljelinjen mellan lutherskt

och reformert tvärsigenom den evangeliska kyrkan, vilket skapar ett problemkomplex, som är oss alldeles främmande. De nyuppförda kyrkobyggnaderna ge också icke sällan exempel på en extremism och experimentlusta, som måste bli oss främmande.

Stockholms Domkapitels uttalande gav genom biskopens ingripande ett positivt resultat. Vid utformningen av Farsta kyrkas inre har ett samarbete inletts mellan arkitekt, präst och kyrkomusiker. Härigenom kunna de liturgisk-musikaliska synpunkterna beaktas redan vid kyrkobyggnadens utformning på ritbord och i modell. Det är ett handlingsprogram, som borde bli normgivande för allt kyrkobyggande, det må gälla församlingskyrkor eller småkyrkor. Särskilt i storstädernas ytterområden vänta i framtiden en mängd kyrkobyggnadsproblem på sin lösning. Här krävs icke endast tekniskt kunniga och idérika arkitekter, utan även arkitekter med kunskap om kyrkan och dess gudstjänst. Intresset för dessa ting har också börjat väckas, och ett samarbete mellan arkitekter, bildkonstnärer och teologer bör kunna ha goda förutsättningar att bli förverkligat. Undertecknad har fått en positiv syn på frågan vid några föreläsningar och diskussioner under året, dels på Konsthögskolan, dels på institutionen för arkitektur på Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg. Det stora problemet för den närmaste tidens arbete på kyrkobyggandets område är att finna kyrkligt och liturgiskt orienterade arkitekter, villiga att samarbeta med teologer, som i sin tur ha kunskap om och förståelse för arkitektur och bildskapande.

Lidingö i januari 1957.

Ragnar Stenberg

Svenskt körarbete 1956

För de svenska kyrkokörerna är Rikskyrkosångshögtiden i Visby 15–17 juni den betydelsefullaste händelsen. Anslutningen från körerna var så pass stor, som man rimligen kunde taga emot i Visby, vilkens lokalkommitté uträttat ett berömvärt arbete för att kunna taga emot deltagarna. De verk-sammaste krafterna inom denna kommitté var förutom biskop Anderberg, som ägnade högtiden både stort intresse och nedlade ett stort mått av arbete, domkyrkoorganisten Ludvig Siedberg och hans sekreterare, pastor L. M. Holmbäck.

Det kyrkomusikaliska fick ett på det hela taget mycket lyckat förlopp. Rikskören hade delats upp på fyra avdelningar, vilket visade sig vara till fördel för det konstnärliga utförandet av programmet. Som dirigenter för de olika avdelningarna fungerade utom Ludvig Siedberg David Ahlén, Gustaf Carlman och Rudolf Norrman.